

Raadsvoorstel gemeente Coevorden

Datum commissievergadering	12 september 2023
Versie	2
Agendapunt	12
Naam rapporteur	G. Schottert
Rv.nr.	
Openbaar	Ja
Portefeuillehouder	Dhr. S. Stegen
Onderwerp	Beleidskader internationale werknemers short stay
Voorgesteld besluit	Het beleidskader flexwonen in de vorm van de bijgevoegde notitie vast te stellen

Aan de raad,

Inleiding

Wonen voor iedereen betekent dat er in de gemeente huisvesting beschikbaar is voor mensen met allerlei achtergronden. Voor mensen met een grote of juist een kleine beurs. Voor jongeren en ouderen, ook zij die graag in hun eigen dorp willen blijven. En voor mensen die het in sociaal opzicht moeilijk hebben. We willen dat iedere inwoner van de gemeente gedegen en verantwoord wordt gehuisvest.

In de Woonvisie 2021+ 'Bouwen aan de toekomst' kiest Coevorden voor betaalbaar, leefbaar en toekomstbestendig wonen. Hiertoe investeren we in het mogelijk maken van woningbouw en het toevoegen van meer diversiteit, flexibiliteit en duurzaamheid voor verschillende doelgroepen op onze woningmarkt. Dit vraagt initiatief van onszelf, maar ook van maatschappelijke en commerciële partners.

Een deel van de doelgroepen heeft een urgente woonbehoefte. Omdat dit niet altijd direct in reguliere woningen kan plaatsvinden, kiest Coevorden voor het ontwikkelen van flexwonen. Als vervolg op de Woonvisie is in november 2022 hiervoor een beleidskader Flexwonen vastgesteld. Het beleidskader Flexwonen voorziet niet in de specifieke doelgroep internationale werknemers short stay.

Voor de specifieke doelgroep internationale werknemers short stay is dit voorliggend beleidskader uitgewerkt, aangezien deze doelgroep een specifieke huisvestingsvraag heeft die afwijkt van andere doelgroepen. Internationale werknemers dragen bij aan onze lokale en regionale economie. We zien het als onze verantwoordelijkheid om internationale werknemers short stay zich welkom en thuis te laten voelen in Coevorden. We willen daarbij van tevoren aangeven wat binnen de (wettelijke) kaders kan. Daarnaast zijn we verantwoordelijk voor het waarborgen van de veiligheid en beheersbaarheid van woongebouwen en voor het bewaken van de ruimtelijke kwaliteit van en leefbaarheid in de omgeving. Om deze goede en prettige huisvesting op gewenste locaties te realiseren en ervoor te zorgen dat er een goede integratie in de samenleving in onze gemeente ontstaat, is er behoefte aan een beleidskader. In het beleidskader zijn ervaringen uit andere gemeenten en de aanbevelingen van het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten verwerkt.

Argumenten

1.1 Het beleidskader huisvesting internationale werknemers draagt bij aan de uitvoering van de Woonvisie 'Bouwen aan de toekomst'

In de Woonvisie kiest Coevorden voor betaalbaar, leefbaar en toekomstbestendig wonen. In de woonvisie is een uitwerking van een beleidskader huisvesting internationale werknemers aangekondigd. Het beleidskader ligt nu voor.

1.2 Er is een economische noodzaak om huisvestingsmogelijkheden te laten realiseren voor de doelgroep internationale werknemers short stay. Bij de inzet van deze groep als werknemer hoort ook een verantwoordelijkheid om te zorgen voor huisvesting.

Werkgevers zetten internationale werknemers in voor werk waarvoor de Nederlandse capaciteit ontbreekt. Dit geldt ook voor Coevorden, waar veel productie industrie is. De inzet van internationale werknemers is begonnen in laagbetaalde banen waar zwaar werk moet worden verricht, waar lange werktijden gelden en waar het werk voor een vrij korte periode beschikbaar was. Zoals seizoensarbeid in de land- en tuinbouw. De vergrijzing en de economische groei zorgen er voor dat steeds meer internationale werknemers nodig zijn en dat het aantal nog flink zal moeten stijgen om de welvaart en de economische groei op peil te houden. De concurrentie om de internationale werknemer als arbeidskracht neemt toe, omdat bijvoorbeeld in Duitsland de arbeidskrachte ook toeneemt. Internationale werknemers werken nu in veel meer sectoren van de economie. Naast de land- en tuinbouw zijn dat vooral de logistieke sector, de voedings- en metaalindustrie, de bouw, horeca, facilitaire dienstverlening en ook in de zorg neemt hun betekenis toe. Uit een landelijke inventarisatie blijkt dat er in 2019 meer dan 750.000 geregistreerde internationale werknemers in Nederland wonen.

In opdracht van ABU heeft researchinstituut SEO onderzoek gedaan naar de ontwikkeling van arbeidsmigratie tot 2030. Het SEO heeft geconcludeerd dat het aantal internationale werknemers in Nederland blijft groeien. Afhankelijk de vier scenario's groeit het aantal internationale werknemers tussen de 17 en 70%. Als de groei van de afgelopen 15 jaar (trendmatig) wordt doorgetrokken dan stijgt het aantal internationale werknemers in 2030 tot bijna 1,2 miljoen. Er zijn ondernemers die echt afhankelijk zijn van de inzet van internationale werknemers. Als er niet voldoende internationale werknemers beschikbaar zijn, moeten zij hun bedrijf stopzetten of naar het buitenland verplaatsen. Momenteel dragen internationale werknemers 3 procent bij aan het Bruto Binnenlands Product (BBP). Dat is minder dan hun aandeel in de totale werkgelegenheid. Dit komt doordat ze vaak lager gekwalificeerde arbeid uitvoeren, zoals in de land- en tuinbouw. In 2030 zou die bijdrage, afhankelijk van de ontwikkeling van het aantal internationale werknemers, kunnen oplopen van 3,5 tot 4,7 procent van het nationaal inkomen.

Het huisvestingstekort voor internationale werknemers is in 2020 berekend op ongeveer 100.000 huisvestingsplaatsen. Gezien de toenemende concurrentie om de schaarse internationale werknemers wordt huisvesting steeds belangrijker. Al in het land van herkomst beoordeeld de internationale werknemer de kwaliteit van huisvesting en neemt dit mee in zijn/haar keuze. De cijfers voor Drenthe zijn onderzocht in 2020. Op basis van zeer beperkt beschikbare informatie zou het gaan om 4.000 – 6.500 werkzame internationale werknemers in Drenthe. De openstaande huisvestingsvraag in Drenthe zou ongeveer 3.000 wooneenheden bedragen. Door diverse oorzaken hebben gemeenten de omvang van de groep internationale werknemers niet in beeld. De verwachting is dat de Drentse cijfers veel hoger liggen dan in 2020 opgehaald.

1.3 Er is een maatschappelijke noodzaak om kwalitatief goede huisvestingsmogelijkheden te laten realiseren voor de doelgroep internationale werknemers short stay. Het beleidskader biedt een kans om dit goed te regelen.

De uitbraken van het coronavirus, onder meer bij verschillende slachterijen, laten de kwetsbare positie zien van internationale werknemers in Nederland. Zij werken, wonen en reizen dicht op elkaar en werken soms op verschillende locaties en zijn daarmee extra kwetsbaar voor besmetting. Daarnaast werken internationale werknemers vaak tegen minimale arbeidsvoorwaarden (zo'n 70 tot 80% werkt voor een uurloon lager dan 15 euro) en wonen zij in veel gevallen in door de werkgever, vaak het uitzendbureau, beschikbaar gestelde huisvesting met veel mensen dicht op elkaar, met een geregeld wisselende samenstelling, met weinig privacy en geen mogelijkheden om afstand te houden tot elkaar. Internationale werknemers in Nederland zijn meestal niet in dienst bij de bedrijven waar ze werken. Het is primair de verantwoordelijkheid van inleners en uitzendbureaus om ervoor te zorgen dat hun personeel goed wordt behandeld. Het welzijn en de gezondheid van internationale werknemers is van groot belang: uiteraard voor het welzijn van de arbeidsmigrant zelf, voor de samenleving en omdat de internationale werknemers een onmisbare bijdrage leveren.

Internationale werknemers short stay die tijdelijk in Nederland verblijven hebben behoefte aan snelle, tijdelijke huisvesting en stellen andere eisen aan woonruimte (betaalbaarheid is essentieel) en woonomgeving. Omdat het type woonvorm of woonvoorziening vaak niet beschikbaar is, gemeenten tot voor kort vaak vooral beleid hadden waar huisvesting van deze doelgroep niet mocht plaatsvinden maar niet hadden uitgewerkt waar dit wel kan, kozen huisvesters vaak voor alternatieven: goedkope woningen worden opgekocht en via kamersplitsing ingericht, er worden kavels op vakantieparken of hele vakantieparken opgekocht, hotels worden gehuurd, boerderijen gehuurd in Nederland of Duitsland, enz. Dit leidt onder andere tot afname van de beschikbare voorraad voor gezinnen, het afnemen van

leefbaarheid in wijken, het minder beschikbaar zijn van verblijfsaccommodatie voor toerisme en het afnemen van de aantrekkelijkheid van locaties voor toerisme. De overlast die kan ontstaan door ongewenste, ongereguleerde huisvesting, leidt tot afname van het maatschappelijk draagvlak voor de huisvesting van deze doelgroep. Bij dit type locaties wordt niet persé rekening gehouden met verkeersbewegingen, parkeren of ontspanningsmogelijkheden voor de internationale werknemers.

1.4 Er is een maatschappelijke noodzaak om naast het laten realiseren van voldoende en kwalitatief goede huisvesting ook te laten zorgen voor het goed laten wonen van de doelgroep internationale werknemers short stay zowel in het belang van deze werknemers als in het belang van de samenleving van Coevorden.

De opgave in kwaliteit van huisvesting is slechts een deel van de totale opgave rondom het wonen en werken door internationale werknemers. Het vraagstuk is breder en vraagt op meerdere punten om een aanpak. Voor het goed wonen en werken is het belangrijk in ieder geval aandacht te hebben voor:

- het wegwijs maken in de omgeving;
- het voorlichten over relevante Nederlandse wet- en regelgeving
- de doorgroei van flexcontract naar een vervolgcontract;
- educatie van taal en beroepsvaardigheden;
- erkenning van diploma's;
- huisvesting van internationale werknemers gedurende een termijn na einde dienstverband;
- doorgroei naar een zelfstandige woning na afloop van de short stay termijn.

Wanneer de huisvesting eenmaal is gerealiseerd start de exploitatie. Om dit goed te laten verlopen is het belangrijk dat er al bij de aanvraag voor een initiatief een plan van aanpak voor beheer en toezicht is gemaakt. Hierin moeten een aantal zaken geregeld worden die waarborgen dat er goed samengeleefd wordt, er geen uitbuiting plaatsvindt en er geen overlast ontstaat voor de samenleving. Goed beheer zorgt voor draagvlak in de omgeving. Belangrijk is het beschikken over een beheerplan/huisreglement, het inschrijven in de BRP, het bijhouden van een nachregister en de communicatie met de omliggende gemeenschap tijdens de exploitatie.

1.5 Het beleidskader Huisvesting internationale werknemers short stay draagt bij aan het realiseren van de doelen van het programma Vitale Vakantieparken Coevorden

Het is niet de bedoeling dat mensen permanent verblijven op de vakantieparken. Door een gebrek aan alternatieven voelen sommige mensen zich daar op dit moment toe gedwongen. Zowel spoedzoekers als (huisvesters van) internationale werknemers. Er ligt dan ook een direct verband tussen het programma Vitale Vakantieparken en het beleidskader Huisvesting internationale werknemers short stay. Als er voor deze doelgroep geen plek is op de vakantieparken, dan is alternatieve huisvesting nodig. De gemeente wil hierin haar verantwoordelijkheid nemen. Het beleidskader flexwonen en het beleidskader huisvesting internationale werknemers short stay leveren hier een bijdrage aan en dragen daarmee bij aan het bereiken van de doelen van het programma Vitale Vakantieparken.

Opmerkingen

1. Huisvesting van internationale werknemers short stay is een regionaal vraagstuk

Huisvesting van internationale werknemers short stay is bij uitstek een regionaal vraagstuk - het is niet binnen één gemeente af te bakenen. Samen met andere gemeenten zoals Emmen, Hardenberg, Hogeveen en Borger-Odoorn vormen we een economische regio die zich uitstrekt tot in Duitsland. Bedrijfsmatige activiteiten met veel arbeidsinzet in de ene gemeente, kunnen effect hebben op de huisvestingsvraag in een andere gemeente of meerdere gemeenten. Dit geldt zeker voor de doelgroep internationale werknemers short stay, die veelal niet zelf de huisvesting realiseren maar naar Nederland komen wanneer er naast een baan ook huisvesting wordt aangeboden. En via uitzendconstructies regelmatig van werkgever/inlener maar ook huisvestingslocatie wisselen. Huisvesters gaan op zoek naar mogelijkheden binnen een redelijke woon-werkverkeer reisafstand. Dit vraagt een regionale blik en overleg met alle omliggende gemeenten op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau. Er is een initiatief gestart om samen met omliggende gemeenten het vraagstuk en de opgave te verkennen als het gaat om wonen en werken door internationale werknemers met als doel om hierin waar gewenst samen te werken.

2. Voor het realiseren van locaties ten behoeve van de huisvesting van internationale werknemers short stay is maatschappelijk draagvlak is van belang

Huisvestingslocaties voor internationale werknemers short stay voorzien aan de ene kant in een economische en maatschappelijke behoefte, maar kunnen aan de andere kant stuiten op

maatschappelijke bezwaren, bijvoorbeeld van omwonenden. Dit kan leiden tot vertraging of in het uiterste geval tot afstel van een project. Terwijl projecten voor huisvesting van internationale werknemers short stay noodzakelijk zijn voor legale, goede huisvesting en het de mogelijkheid biedt om afspraken te maken over beheer, toezicht en goede integratie.

Het maatschappelijk draagvlak vraagt daarom aandacht. Het beleid Verbindend Besturen en Samenwerken, door de raad vastgesteld in 2021, wordt daarvoor gevolgd. Dit betekent zorgvuldig en in een zo vroeg mogelijk stadium te communiceren over de plannen en inzicht geven in het belang van goede huisvesting voor deze doelgroep. En in de totstandkoming van projecten oog en oor te hebben voor de belangen van omwonenden en belanghebbenden en waar mogelijk maatregelen ter voorkoming van overlast treffen. Verder betekent het dat wanneer een locatie eenmaal gereed is, omwonenden beschikken over contactgegevens van beheerders of eigenaren waar zij terecht kunnen met vragen of bij incidenten. De inschatting is dat met deze maatregelen voldoende maatschappelijk draagvlak voor dergelijke projecten te creëren is.

3. Ervaringen opdoen, ontwikkelingen volgen en bijstellen

Zowel dit eerste beleidskader huisvesting internationale werknemers short stay als de nog op te stellen/aan te passen uitvoeringsregels gaan we op effecten volgen in de praktijk. Na een periode van 3-5 jaar, mede afhankelijk van het aantal initiatieven dat in die periode is ontstaan, evalueren we het beleidskader en passen we het aan op inzichten uit de praktijk.

4. Balans exploitatie en leefomgeving

Om zowel voor internationale werknemers short stay als omwonenden een goede leefomgeving te realiseren en te behouden, vinden we het belangrijk om locaties te laten beheren. Daarbij moet een balans worden gevonden tussen een omvang die passend is bij onze kernen en kan opgaan in de samenleving van de betreffende kern en het kunnen realiseren van een omvang waarmee dit beheer betaalbaar is. De maximale aantallen per locatie zijn op basis van deze balans geformuleerd.

Kosten, baten, dekking

Het beleidskader Huisvesting internationale werknemers short stay brengt geen kosten met zich mee. Kosten van het ontwikkelen van een locatie en het aanvragen van vergunningen zijn voor rekening van de ontwikkelaar, exploitant, huisvester en/of werkgever. Plannen tot locatie ontwikkeling vragen een beoordeling op maat. Mocht het in een specifieke situatie of voor een specifiek plan in het belang van de gemeente zijn om bepaalde kosten voor haar rekening te nemen, dan zal dit op locatie/initiatief niveau aan de raad ter besluitvorming worden voorgelegd.

Aanpak/uitvoering

Na vaststelling van het beleidskader Huisvesting internationale werknemers short stay worden richting en kaders waar nodig verder uitgewerkt in lokale regelgeving. Dit kan zijn in bijvoorbeeld een verhuurdersvergunning (algemeen en/of specifiek voor internationale werknemers short stay) op basis van de wet Goed Verhuurderschap, in een aanpassing van de APV of het Bibob beleid of andere regelgeving.

Met de wet Goed Verhuurderschap wil de regering ongewenste verhuurpraktijken voorkomen en tegengaan en woningzoekenden, huurders en internationale werknemers short stay beschermen. Om dat te bereiken richt het voorstel zich tot verhuurders van reguliere woonruimte, verhuurders van verblijfsruimte voor internationale werknemers short stay en verhuurbemiddelaars.

Communicatie

De pers wordt naar aanleiding van het collegebesluit geïnformeerd met een persbericht. Ook het raadsbesluit wordt actief gecommuniceerd via de gebruikelijke kanalen van de gemeente. Hierbij wordt, naast de specifieke huisvestingsopgave voor deze specifieke doelgroep, inhoudelijk aangesloten bij de kernboodschap wonen, zoals die voor alle wooninitiatieven en doelgroepen is opgesteld.

Bijlagen

1. Beleidskader huisvesting internationale werknemers short stay

Burgemeester en wethouders van Coevorden,

de gemeentesecretaris

de burgemeester

G. Dekker (loco-secretaris)

R. Bergsma